

hogy 1. a szülőknek és a hivatásos nevelőknek hivatásuk teljesítéséhez gyakorlati segédeszközöket ad, 2. a neveléstudomány számára a nevelendő ifjúság megismerését szolgáltatja. A könyvet végigtanulmányozva, megállapíthatjuk, hogy megfelel céljának. Ezért ajánljuk a pedagógusok figyelmébe.

Szántó Lőrinc.

A tanítás problémái. Szerkeszti: Vajthó László. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Merényi Oszkár: Irodalomtanítás a középiskolákban és a felső kereskedelmi iskolákban.

Mint a sorozat valamennyi füzeté, Merényi Oszkár tanulmánya is, néhány érdekes szempontot vet fel, közöttük olyanokat is, melyek a polgári iskolák tanárait különösebben érdekelhetik. Két fejezeten keresztül is visszatér az irodalom és gazdasági élet kapcsolatainak hangsúlyozására; ez a szempont bizonyára érdekessé teheti a tanítást, különösen ott, ahol a tanulók ilyen kérdések iránt fogékonyak, vagy pedig a tanterv, esetleg más nevelői célkitűzések is megkövetelik. Így különösen jónak találjuk azt a gondolatát, hogy az általános szellemi áramlatok tárgyalásánál ezeknek gazdasági vetületeire is történik utalás, természetesen csak pár szóban. És talán nem árt, ha célozunk arra a veszélyre, hogy itt akaratlanul is a materialista történet-szemlélet mezejére tévedhet az a tanár, ki a mindenkép erős felkészüléssel, biztos szellemtörténeti érzéket követelő problémakört nem gondolná aláírposan át. Viszont a magyar gazdasági írók eddiginél tüzetesebb tárgyalása mindenkép kívánatos, szomorú, hogy e téren alig vannak jó előtanulmányok; irodalomtörténetírásunk még adós e fontos terület feldolgozásával. — Örülünk, hogy Merényi e hiányra reámutatott, a polgári és kereskedelmi iskolák tanárai szép munkát végezhetnének a magyar gazdasági írók feldolgozásával.

A tanításban e szempontot túlzásba vinni azonban fölösleges lenne: az irodalmi oktatás nem gazdaságtörténeti vagy áruismereti célokat szolgál. Ezenkívül tudnunk kell azt is, hogy ép a legnagyobb íróink ilyen tárgyú művei egészen gyöngék, a gazdasági életről való felfogásuk naiv, vagy legalább is nem jellemző. Hogy elmaradnak Berzsenyi közgazdasági tanulmányának jócögős sorai, ódáinak démoni izzásától! És vajjon, akad-é, aki a stílusforradalmár Kazinczyhoz a jobbságység kérdésében vallott felfogásán keresztül tud közeledni? A reformkorszak gyöngé tézis-verseit is kár volt a hönipar propagandája végett előásni, a célnak aligha felelnek meg, csak növelik a számát azoknak a harmadrendű alkotásoknak, melyek tankönyveinkben vélt pedagógiai tartalmuk miatt szerepelnek. Kétségtelen, hogy az anyanyelvi oktatásban nem elsősorban irodalmi szempontok is lehetnek irányadók, de a tapasztalat azt mutatja, hogy ezek is csak akkor termékenyek, ha nem az esztétikum rovására történnek. Sajnos, Merényi sem szelektálja meg eléggé ajánlott könyveit, hivatkozik néhány divatos, de nem valami értékes íróra is, így nem tudunk örülni annak sem, hogy többek között Szerb Antal és Halász Gábort szívesen olvastatná az iskolában. Abban is igaz van, hogy az iskolának kötelessége az élő irodalmat pártolni. Mi határozottan hozzátennénk, hogy az igazán élő, eleven irodalmat, mert féltő, hogy a szép jelző

a hangzatosan csomagolt, erköles, vallás, haza nevével visszaélő ál-irodalom pártolását hozza magával. — A tanulmány további fejezetei közül a *bevezetés az írók olvasásába* című kedves liraiságával szép gondolatokat adhat azoknak, akik szeretik ezt az előadási módot, stílustörténeti megjegyzéseivel azonban nehéz lenne egyetérteni. Csokonai impresszionizmusát, Berzsenyi expresszionizmusát kezdő fokon emlegetni és pont e két, a huszadik századhoz kapcsolódó műszón keresztül, nem célravezető. Nem érthetünk egyet azzal a furesza gondolatával sem, hogy a tanulókat egy-egy „kongeniális“ mai írón akarja a régebbiek lelki világába bevezetni. A felhozott példák kissé ijesztők: Garayt Kozma Andoron, Balassit Babbitson, (épp ennyi joggal gondolhatnánk, hogy a Babitscsal ellentétes világot jelentő Adyra), Zrinyit Andrassy Gyulán át. —

A tanulmány szerzője, aki jól ismeri az irodalomtudomány újabb eredményeit, több ilyen sajnálatos kisiklást követ el; értékét nem is a nem elég alaposan végiggondolt „szellemtörténeti“ orientálódásában látjuk, hanem ott, ahol a gyakorlati ember beszél. Ilyenkor sok érdekes gondolatot ébreszt, negatívumai pedig jól figyelmeztetnek arra, mit nem tanácsos elkövetni.

Baróti Dezső dr.

Mészöly Gedeon; Földiekkal játszó. . . Csokonai Vitéz Mihály életregénye. Budapest. Rózsavölgyi és társa kiadása.

Mészöly Gedeon Csokonai-regénye nem par excellence ifjúsági regény, de nagyon alkalmas arra, hogy fiúk és lányok rajta keresztül ismerkedjenek meg a tavasz, a gráciák, friss muzsika és ábrándos szerelem költőjével, aki soha el nem avuló magyar szavakba öntötte mindazt, mit e szó alatt értünk: fiatalság. Mészöly professzor a tudós és regényíró kettős attitűdjével nyúl hozzá az izgató feladathoz, melyet bonyolulttá tesz az, hogy Csokonai életének külső tartalma nem fedi egészen azt a világot, melyet versei elénk adnak. A magyar rokokó e zseniális kifejezője zord napjaiból való menekülésként egy tündérvilágot alkotott magának, rózsaligetek között él, nem Debrecenben, Komáromban, hanem Cythere szigetén, hol minden boldog ujjongás és megejtően bájos pózzal kacag túl gondot, szegénységet, beteg tüdőt. Igazi világát verseiből kell rekonstruálnunk s az előttünk fekvő regény meg is teszi azt. Legérdekesebb azonban az a sikerült nyelvi rekonstrukció, mellyel a kort ábrázolja; a könyvben nehéz lenne olyan szót találni, melyet ne használtak volna a tizenharmadik század végén. Ez önmagában irodalmi esemégyé tenné a regényt, még akkor is, ha nem fűszerezné a sok izes anekdota, melyek elmondásához Mészölynek művészi érzéke van s méltókép kapcsolódik bele Jókai, Mikszáth szép hagyományaiiba s talán kárpótolja azokat is, akik mélyebb lélekanalízist vártak, az élet és műalkotás viszonyának elemzését, ami bizonyára nem is volt szándékában az írónak. Sokat idéz Csokonaitól, az érdekes interpretációra így a költő nyomja reá „violaszín pecsétjét“ és viszi a könyvet ott is, ahol az események lassabban haladnak. A könyvet tanáraink is olvashatják, élvezettel és okulással.

Baróti Dezső dr.

Székelv népballadák (A balladákat összeválogatta és magyarázta Or-